

ומיד ממש ברגע זה ובמקום זה (אפילו אם זה מצב דלילה, "הבאים מצרימה"), כך שהרגע האחרון דהגלות והנקודה האחרונה דהגלות נעשים רגע ראשון ונקודה ראשונה דגאולה,

ומ"ימי חייד" בזמן הזה ובמקום הזה, בלי שום הפסק כלל ח"ו (אפילו אם הוא כבר למעלה משבעים שנה וכיו"ב), עובר כאו"א מישראל מיד – בתכלית השלימות, "ראובן ושמעון נחתין ראובן ושמעון סלקין"⁴, בהמשך ד"כל ימי חייד" בימות המשיח, וחיים נצחיים שיהיו אז.

ובנוגע לפועל הכוונה היא, שהעבודה דבנ"י עתה צריכה להיות "להביא לימות המשיח", גלות כבר תיכף בפועל איך שהמצב ד"הבאים מצרימה" בגלות הוא באמת מצב ד"גאולת ישראל", ע"ז שמתכוננים בעצמם ומכינים אחרים למצב ד"ימות המשיח".

כולל ובמיוחד – בקשר עם יום ההילולא דהרמב"ם – ע"י שמתחזקים ומוסיפים בלימוד ספר משנה תורה להרמב"ם . . ובפרט – בספר הרמב"ם עצמו – הלכות מלך המשיח⁵, בשני הפרקים האחרונים דהלכות מלכים בסיום ספר משנה תורה.

ונוסף ללימודו בזה, להשפיע גם על עוד בנ"י מסביבתו, אנשים נשים וטף, באופן ד"והעמידו תלמידים הרבה"⁶, ומהם יראו וכן יעשו רבים.

ויהי רצון, שע"י עצם ההחלטה בדבר יקבלו תיכף ומיד את השכר, הקיום בפועל של דברי הרמב"ם בסיום ספרו⁷, שלאחר שישנו כבר "המלך מבית דוד הוגה בתורה ועוסק במצות כדוד אביו . . ויכוף כל ישראל לילך בה ולחזק בדקה וילחם מלחמת ה'" – שאז "בחזקת שהוא משיח" – שכבר יהי' מיד "משיח בודאי", ע"ז ש"עשה והצליח ובנה מקדש במקומו וקבץ נדחי ישראל . . ויתקן את העולם כולו לעבוד את ה' ביחד כו".

ספרי' – אוצר החסידים – ליובאוויטש

לקוטי שיחות

מכבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

שניאורסאהן

מליובאוויטש

שמות

מתורגם ומעובד לפי השיחות של לקוטי שיחות חלק א
(תרגום הפשי)

יוצא לאור על ידי

"מכון לוי יצחק"

כפר חב"ד ב'

שנת חמשת אלפים שבע מאות ושמונים ושלוש לבריאה
מאה ועשרים שנה לכ"ק אדמו"ר מלך המשיח
שנת הקהל

שמות

און נוסף צו דעם אייגענעם לימוד בזה, זאל מען זען אויך משפיע זיין אויף אַנדערע אידן אַרום זיך, אנשים נשים וטף, באופן פון „והעמידו תלמידים הרבה“⁶, ומהם יראו וכן יעשו רבים.

ויהי רצון, אַז דורך דער עצם החלטה בדבר זאל מען תיכף ומיד באַקומען דעם שכר, דער קיום בפועל פון דברי הרמב"ם בסיום ספרו⁷, אַז לאחרי וואָס מ'האַט שוין דעם „מלך מבית דוד הוגה בתורה ועוסק במצות כדוד אביו . . . ויכוף כל ישראל לילך בה ולחזק בדקה וילחם מלחמת ה'" – וואָס ער איז „בחזקת שהוא משיח" – זאל ער שוין גלייך ווערן „משיח בודאי", דורך דעם וואָס „עשה והצליח ובנה מקדש במקומו וקבץ נדחי ישראל . . . ויתקן את העולם כולו לעבוד את ה' ביחד כו".

(משיחות ש"פ שמות, כ"א טבת תשנ"ב)

כמדובר ריבוי פעמים דברי כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו, שנוסף ע"ז שכבר „כלו כל הקיצין"¹, כבר עשו בני" תשובה, וסיימו הכל, כולל גם – „לצחצח הכפתורים", וצריך רק שהקב"ה יפתח את עיניהם של בני" שיראו שהגאולה האמיתית והשלימה כבר ישנה, ויושבים כבר לפני שולחן ערוך, בסעודת לויטן ושור הבר² וכו' וכו'.

מזה מובן . . . בדורנו זה ובזמננו זה, לאחרי שכבר סיימו הכל (כנ"ל), ישנה הבטחה גמורה בתורה, שבטח יהי' „(תזכור יום צאתך ממצרים) כל ימי חיך . . . להביא לימות המשיח"³,

ובפשטות – שלא זקוקים להפסק ח"ו בין „כל ימי חיך" ו„ימות המשיח" (כמו שהי' אצל בני" בכל הדורות שלפני דורנו זה), אלא „כל ימי חיך" דכאו"א מישראל, חיו הגשמיים כנשמה בגוף, כוללים בפשטות (גם) „ימות המשיח" בלי הפסק, מכיון שהגאולה באה תיכף

היאור (נילוס) שימש, כידוע, כ"עבודה זרה" של מצרים. הסיבה הפשוטה לדבר היתה משום שהנילוס היווה מקור הפרנסה של מצרים. במצרים אין יורדים גשמים והשדות מושקים במי נהר הנילוס.

המושג „היאורה תשליכוהו" מורה שתיים: א) גלות מצרים בגשמיות – המתת הגוף היהודי ר"ל. ב) גלות מצרים ברוחניות – השלכת ילדי ישראל אל העבודה הורה של מצרים, המתת נשמתם, הטבעת נשמות ילדי ישראל בגלי התענוגות של מצרים (כי הרי "מים – מצמיחים כל מיני תענוג"³).

ג. גלות מצרים מהוה שרש לכל הגלויות⁴. מכאן שכל הגזירות שהיו בגלות מצרים נמצאות בכל הגלויות, וגם בגלותנו זו ובדורנו זה:

אף עתה קיים "פרעה מלך מצרים" – כלומר: הרוח השוררת ברחוב – הטוען להשלכת ילדי ישראל לתוך הנהר של מנהגי ונמוסי המדינה, ולהטבעתם בגלים המהווים, לפי דעה זו, מקור לפרנסה.

רוח זו דורשת לבנות את פיתום ורעמסט בנשמותיהם של ילדי ישראל, כלומר: להקריב אותם לפני הדברים הנחשבים כ"מבצר" ועוד ונקודת המוקד של זרם החיים.

יש, איפוא, לדעת שכל הטענות הללו של "הבה נתחכמה לו – לאלקיהם"⁵ – מקורן בפרעה מלך מצרים הרוצה לבלתי השאיר שריד ופליט, ר"ל, מיהדות, מנשמות ישראל, ועל ידי כך – גם מגופם.

ולכן יש לעמוד נגדן בכל תוקף ולחנך את הילדים ברוח ישראל סבא.

א. ציוויו של פרעה: "כל הבן הילוד – היאורה תשליכוהו, וכל הבת – תחיון" – מעורר את השאלה¹ לשם מה היה צורך בתוספת בדבר החיאת הבנות? לידו של פרעה היה על הבנים הנולדים להישלך ליאור, ואילו הבנות לא היו, לכאורה, בתחום "התעניינותו" בכלל. הפיסקה "וכל הבת תחיון" – מלמדת כי פרט זה אף הוא בכלל הגזירה.

אלא שיש לדייק במשמעות המלה "תחיון": עליכם, אנשי מצרים, להחיות את שארית הפליטה, להביא להם "חיים" שלפי מושגי מצרים, אותם המצריים שנצטוו להמית את גופם של ילדי ישראל בהשלכתם ליאור – נצטוו להמית את נשמתם של ילדי הפליטה הנותרת (מבחינה גשמית) על ידי חינוכם באורח החיים המצרי, ע"י כך שהם, המצריים, יחיו אותם בדרכם הם.

כך יובן שינוי הלשון: כשהשמיע פרעה למילדות העבריות את גזירת המתת הבנים הוסיף את הפרט של השארת הבנות בחיים בביטוי "וחיה" (לא לנגוע בבנות) – זאת כדי להביא להסכמתן לביצוע הגזירה – אלא שכאן השתמש רק בביטוי "וחיה", ולא – "תחיון".

מן העובדה שהתורה כורכת את שתי הגזירות יחד בפסוק אחד – יש להוכיח שגזירת "וכל הבת תחיון" אינה גזירה קלה מזו של "כל הבן הילוד – היאורה תשליכוהו", המתת הנשמה אינה פחות חמורה מהמתת הגוף ואף עולה עליה בחומרתה כי "קשה מיתה רוחנית יותר ממיתה גשמית"².

ב. גזירה זו של חינוך וגידול ילדי ישראל בסערת החיים של מצרים – רמוזה גם במשפט "כל הבן הילוד – היאורה תשליכוהו".

(3) תניא פ"א.

(4) בר פט"ו. לקו"ת להאר"ז"ל פ' תצא. ד"ה קול דודי תש"ט (סו"מ תש"ט ע' 107).

(5) שמו"ד פ"א, ט. סוטה יא, א.

(6) אבות פ"א מ"א.

(7) הלי' מלכים ספי"א.

(1) ראה שמו"ד פ"א, יח.

(2) דרך חיים פ"א (בשינוי לשון). ראה גם פרש"י דברים כג, ט: "המחטיא לאדם קשה לו מן ההורגו".

מ'האָט שוין אַלץ פאַרענדיקט (כנ"ל), האָט מען די הבטחה גמורה אין תורה, אַז עס וועט זיכער זיין "תזכור את יום צאתך מארץ מצרים) כל ימי חיך . . להביא לימות המשיח"³,

ובפשטות – אַז מ'דאַרף ניט אַנקומען צו אַ הפסק ח"ו צווישן "כל ימי חיך" און "ימות המשיח" (ווי דאָס איז געווען באַ אידן בכל הדורות שלפני דורנו זה), נאָר "כל ימי חיך" פון יעדער איד, זיינע חיים גשמיים אַלס נשמה בגוף, זיינען כולל בפשטות (אויך) "ימות המשיח" בלי הפסק, וואָרום די גאולה קומט תיכף ומיד ממש ברגע זה ובמקום זה (אפילו אויב דאָס איז אַ מצב פון לילה, "הבאים מצרימה"), אַזוי אַז דער רגע האחרון פון גלות און די נקודה אחרונה פון גלות ווערט דער רגע ראשון און נקודה ראשונה פון גאולה,

און פון "ימי חיך" בזמן הזה ובמקום הזה, בלי שום הפסק כלל ח"ו (אפילו אויב ער איז שוין עלטער פון שבעים שנה וכיו"ב), גייט יעדער איד גלייך איבער – בתכלית השלימות, "ראובן ושמעון נחתין ראובן ושמעון סלקין"⁴, אין דעם המשך פון "כל ימי חיך" בימות המשיח, און חיים נצחיים וואָס וועט דעמולט זיין.

ובנוגע לפועל מיינט עס, אַז די עבודה פון אידן איצטער דאַרף זיין "להביא לימות המשיח", צו שוין גלייך מגלה זיין בפועל ווי דער מצב פון "הבאים מצרימה" אין גלות איז באמת אַ מצב פון "גאולת ישראל", דורך דעם וואָס מ'גרייט זיך אַליין און מ'גרייט צו אַנדערע צו דעם מצב פון "ימות המשיח".

כולל ובמיוחד – בקשר מיט דעם יום ההילולא פון דעם רמב"ם – דורך מחזק זיין און מוסיף זיין אין לימוד ספר משנה תורה להרמב"ם . . ובפרט – אין ספר הרמב"ם עצמו – הלכות מלך המשיח⁵, אין די לעצטע צוויי פרקים פון הלכות מלכים בסיום ספר משנה תורה.

ד. פירוש הדבר למעשה: בשעה שנידונית שאלת חינוך הילדים יש לזכור שאסור להטביעם בנילוס העבודה הורה של המדינה, בגלים של חיפוי "תכלית". הדרך היחידה לחיים היא החנוך המוחלט בתורתנו – תורת חיים.

אין כל סיבה לחקות הורים אחרים, שילדיהם יגדלו "מסודרים": לפלוני יהיה בנין ולפלוני מכונית, זה יהיה רופא, זה עורך־דין וזה, לפחות מצחצח נעלים, ואילו אם תשלח את בנה לישיבה יגדל לבטלן שאף לא יהיה מסוגל לצחצח נעלים, הוא אף לא ידע כיצד תופסים ביד את המברשת.

– יש לדעת שהקב"ה זן ומפרנס לכל, והעושה את אשר רוצה הוא – "ושננתם לבניך ודברת בם בשבתך בביתך ובלכתך בדרך ובשכבך ובקומך" – יעשה הוא את הבקשה שהאדם מבקש, עברו ועבור צאצאיו.

יש למסור את הילד למלמד שהוא בעצמו איש חי ע"י תורתנו, תורת חיים, וחי בהם במצוות התורה, שהמלמד יחנך כך את הילדים בדרך החיים של התורה והמצוות, וע"י כך להציל את הילדים, ובאמצעותם גם את עם ישראל כולו.

ה. כשם שגלות מצרים היא שורש כל הגלויות, ולפיכך קיימות גם עתה הגזירות שהיו או, כאמור – כך גם נאמר ביחס לגאולה⁶: "כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות", הגאולה העתידה תהיה דומה לגאולת מצרים. ופירוש הדבר שגם ההכנות והדברים המביאים גאולה זו צריכים להיות דומים לדברים שהביאו את גאולת מצרים.

לגבי גאולת מצרים נאמר⁷: "בשכר נשים צדקניות שהיו באותו הדור נגאלו אבותינו ממצרים". מה עשו אותן נשים צדקניות? – הקימו דור לישראל. כשיצאה גזירתו של

פרעה טענו הן⁸ שאין להתחשב בגזירות פרעה של "כל הבן הילוד – היאורה תשליכוהו", ומאחר שהקב"ה ציוה יש לעשות את אשר ציוה, מבלי לערוך חישובים על תכלית הדבר, ובשכר נשים צדקניות אלו נגאלו אבותינו ממצרים.

אף עתה כן: בכל מדינה ומדינה, ובמיוחד באמריקה, אין לתת משקל רב לשאון השורר במדינה ולעשות חישובי תכלית וכו'. יש לחנך את הילדים כפי אשר ציוה הקב"ה והוא ידאג לילדים וגם להורים.

דוקא ע"י אי התחשבות בגזירת פרעה מצילים את הילדים ומביאים גם את הגאולה הכללית לכל עם ישראל, ע"י משיח צדקנו, בקרוב ממש.

(משיחות חגה"פ, תשי"ב, תשי"ד)

1. ביחס לפסוק "כל הבן גו' תחיון" נאמר בהגדה: "ואת עמלנו – אלו הבנים, שנאמר: כל הבן גו' תחיון".

הוכחת "שנאמר" אינה לכך ש"עמלנו – אלו הבנים" (דוגמת "כמה שנאמר" שבשאר הלימודים באותו קטע), שכן אין הוכחה כזאת טמונה בפסוק. ההוכחה היא באופן כללי שהיתה קיימת צרת הבנים, ואילו על כך שהבנים הם ה"עמל" אין מובאת כל הוכחה.

מאחר שאין מובאות הוכחות לדבר – משמע שזה דבר פשוט וברור, ולכן אין צורך בלימוד מפסוק.

2. דבר זה מלמדנו:

כדי שהבנים – וכן התלמידים (הנקראים בנים, כדרשת הספרי⁹) – יהיו כפי הדרוש – יש הכרח בעמל.

כשיש למישהו ילדים ממושמעים, כשיש למישהו השפעה על תלמידיו עד כדי כך שמלה אחת שלו דיה עבורם – אל לו לחשוב שבכך

(8) שם יב, א.
(9) עה"פ ושננתם לבניך, דברים ו, ז.

(6) מיכה ז, טו.
(7) סוטה יא, ב.

(3) ברכות יב, ב.
(4) ויק"ר פל"ב, ה. וש"נ.
(5) כ"ה הכותרת בדפוס ויניצאה רפד. שי.

הוא יוצא ידי חובת עבודתו. גם במקרים כאלו – יש הכרה ביגיעה בחינוך.

– “עמלנו”, יגיעה כזו שגם התורה תאמר על כך שזו נקראת: עמל.

וכשישנו ל”עמלנו – בנים”, אין מקום להתרשם מן הגזירה של “כל הבן הילוד היאורה תשליכוהו”. עוברים גזירה זו, ויתירה מזו – “הם”, הילדים שנולדו וגדלו בשעת הגזירה, “הכירוהו תחלה”¹⁰, הם היו ראשונים שהכירו את הקב”ה על ים סוף. לא משה ואהרן, לא בני אהרן, לא הזקנים ולא כל הדור שלפני השעבוד, כי אם ילדי ישראל שגודלו בחרוף נפש הם שהכירוהו תחלה, עד כדי אמירת “זה”, זה א”ל ואנוהו, בהוראה באצבע, כביכול.

ח. ההוראה אינה רק להורים ביחס לילדיהם ולמחנכים ביחס לתלמידיהם, כי אם זו הוראה לכל אחד מישראל, שכן “הוכח תוכיח את עמיתך”, היא מצוה מן התורה ו”פרו ורבו” היא מצוה מן התורה, המצוה הראשונה, והרי משמעות “פרו ורבו” אינה רק בבחינה גשמית, כי אם גם בבחינה רוחנית.

בקשר לכך שהמצוה הראשונה בתורה היא “פרו ורבו” ישנו פתגם של חסידי אדמו”ר הזקן, ולפי נוסח שני: של אדמו”ר הזקן עצמו, שתוכנו הוא: הסדר של התורה אף הוא תורה, והיסוד הראשון בחיי איש ישראל הוא “יהודי צריך ליצור יהודי נוסף”.

נאמר, איפוא, לכל יהודי שהוא חייב לעמול “לעשות” יהודי נוסף בכלל ובקשר לחנוך הכשר במיוחד.

(משיחת ליל ב' דחגה"פ תשט"ז)

ט. כבר הוסבר שתינוקות של בית רבן הם יסוד עם ישראל.

בדבר החשיבות שבלמוד תורה עם תינוקות רכים אנו מוצאים בגמרא¹¹: “ברם זכור אותו האיש לטוב ויהושע בן גמלא שמו”.

מה תיקן רבי יהושע בן גמלא? “...שבתחלה, מי שיש לו אב – מלמדו תורה, מי שאין לו אב – לא למד תורה. התקינו, שיהיו מושיבין מלמדי תינוקות בירושלים. לאח”כ התקינו שיהיו מושיבין מלמדי תינוקות בכל פלך ופלך, ושילמדו עם כולם, בגיל ט”ז וי”ז שנה. עד שבא יהושע בן גמלא ותיקן שיהיו מושיבין מלמדי תינוקות בכל מדינה ומדינה ובכל עיר ועיר” ללמד תורה בחנם את הילדים שמגיל חמש־שש שנה ומעלה¹², ובגלל תקנה זו זכור הוא לטוב לכל הדורות.

כשהיבסקים-בולשביקים אסרו לימוד התורה – לא אסרו לגמרי את הלימוד. הם טענו כי כשיהיה הילד מבוגר, בר דעת, ויבחר בלימוד יהיה מותר ללמוד אתו, והאיסור שלהם היה רק על לימוד עם תינוקות. כנגד זה עמדו או במסירת־נפש, שכן כל קיום ישראל תלוי בחינוך בשנות הילדות דוקא.

כך גם עתה יש לעמוד בתוקף שחינוך הילדים מקטנותם יהיה על־פי תורה תמימה, ללא כל פשרות, משום שבוז תלוי כל קיומו של עם ישראל.

י. משום החשיבות הגדולה של תינוקות של בית רבן הרי כל אחד המסוגל לעשות ולסייע בכך צריך לעמוד (כמוסבר לעיל) בממונו, בגופו ובנפשו להגדיל את החינוך הכשר.

יש מי שעורך חישובים שאין זה לפי כבודו. עליו לעסוק בענין נעלה מזה. ללימוד אלה בית עם תינוקות מסוגל גם אדם פשוט ממנו, לשוחח על תרומה ל”חדר” או לשיבה – צריך “משולח” ולא הוא, וכו’ – לזה אומרים: חישוב כזה הוא לזמנים כתיקונם. בשעת דליקה, ר”ל, אין נערכות אסיפות לדיון על מי מוטל לכבות את השריפה, אלא כל אחד עושה. כל אחד חייב לעשות כפי יכולתו לכבות את השריפה.

יש מי שטוען שהוא עמל ויגע דיו על

(ה’תשנ”א), ר”ת (הי’ תהא שנת) נפלאות אראנו.

ולכן, יש לעודד ולחזק את רוחם של בני”ע”י ההכרזה שהקב”ה אומר בכל יום באופן דחדש ממש “פָּקֵד פְּקֵדְתִּי אֶתְכֶם”, ומשיח צדקנו “עומד אחר כתלנו”⁹, ו”הנה זה בא”¹⁰, ויש להתכונן לקבל את פניו ע”י ההוספה בקיום התומ”צ, כפס”ד הרמב”ם¹¹ (בעל יום ההילולא דכ”ף טבת, מוצש”ק זה) שע”י “מצוה אחת, הכריע את עצמו ואת כל העולם כולו לכף זכות, וגרם לו ולהם תשועה והצלה”.

(משיחות ש”פ שמות, י”ט טבת תנש”א)

(9) שה”ש ב, ט.

(10) שם ח. וראה שהש”ר עה”פ (פ”ב, ח (ב)).

(11) הל’ תשובה פ”ג ה”ד.

ג.ח.

מ’האָט שוין גערעדט מערערע מאָל דברי כ”ק מו”ח אדמו”ר נשיא דורנו, אַז נוסף אויף דעם וואָס ס’איז שוין “כלו כל הקיצין”¹, האָבן אידן שוין תשובה געטאַן, און מ’האָט שוין אַלץ פאַרענדיקט, כולל אויך – “צופוצן די קנעפּלעך”, און מ’דאַרף נאָר האָבן אַז דער אויבערשטער זאָל אויפּעפענען די אויגן פון אידן זיי זאָלן זען ווי ס’איז שוין דאָ די גאולה האמיתית והשלימה, און מ’זיצט שוין באַ דעם שולחן ערוך, בסעודת לויתן ושור הבר² וכו’ וכו’.

דערפון איז פאַרשטאַנדיק . . . בדורנו זה ובזמננו זה, לאחר וואָס

(1) סנהדרין צו, ב.

(2) ראה ב”ב עד, ב ואילך. פסחים קיט, ב. ועוד.

(12) ראה שם תוד”ה בבציר.

(10) סוטה יא, ב.

(11) ב”ב כא, א.

הוספה בשורת הגאולה

יב.

לפי כל הסימנים שבדברי חז"ל עומדים אנו בסוף זמן הגלות, לאחר שכבר "כלו כל הקיצין"¹, וכבר עשו תשובה, ובלשונו של כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו (לפני עשרות שנים) שכבר סיימו כל עניני העבודה, גם "צחצוח הכפתורים"², ועומדים מוכנים ("עמדו הכן כולכם") לקבל פני משיח צדקנו³.

* * *

גם לאחר קושי ואריכות הגלות האחרון במשך יותר מאלף ותשע מאות שנה (שלא בערך לגלות מצרים במשך מאתיים ועשר שנה) – מציאותם של "בני ישראל" היא בעצם למעלה מגלות, וכל רגע נוסף שנמצאים בגלות ה"ז באופן דהבאים מצרימה"⁴, "כאילו אותו יום נכנסו למצרים"⁵, ועומדים הם בתוקף האמונה והבטחון שתיכף ומיד יקיים הקב"ה הבטחתו "פקד פקדתי אתכם"⁶ בגאולה האמיתית והשלמה, ובפרט כששומעים ממש רבינו שבדורנו⁷, כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו, שכבר סיימו כל עניני העבודה ועומדים מוכנים לקבלת פני משיח צדקנו, ועאכו"כ לאחר שישנה גם השלימות דארבעים שנה, "נתן ה' לכם לב לדעת ועינים לראות ואזנים לשמוע"⁸, ועומדים בשנת ה"א

(1) סנהדרין צו, ב.

(2) שיחת שמח"ת תרפ"ט.

(3) ראה "היום יום" ט"ו טבת. ובכ"מ.

(4) שמות א, א.

(5) שמו"ר ריש פרשתנו (פ"א, ד). תנחומא שם ג.

(6) שמות ג, טז.

(7) ראה ב"ר פנ"ו, ז: "אין דור שאין בו כמשה". וראה זח"ג רעג, א. תקו"ז ת"ס (קיב,

רע"א. קיד, רע"א). תניא פמ"ד. שם אגה"ק ביאור לסי' ז"ך בסופו.

(8) תבוא כט, ג.

לקוטי

החינוך הכשר, ומעתה שיעשה אחר – לזה אומרים: אדם לעמל יולד ועליו לעמול תמיד.

כדי להצדיק את יסורי הנשמה שיש לה תמיד משום ירידתה לגוף¹³ – על האדם לעמול תמיד, שכן באותו רגע בו אין הוא עמל – הרי יסורי הנשמה הם לשוא.

וכפי שצריך להיות הדבר בקשר לאדם כשלעצמו כך צריך להיות¹⁴ ביחסו לאחר, ובפרט בענין החינוך: עליו לעמול תמיד בכך. (משיחת שושן פורים, תשי"ד)

יא. בסוף פרשתנו נאמר שמשו רבנו שאל את הקב"ה: "למה הרעתה לעם הזה?" ועל כך השיבו הקב"ה (בתחלת פ' וארא): אני הוי', וארא גו' בא"ל שדי ושמי הוי' לא נודעתי להם גו' וידעתם כי אני הוי'.

ב"תורה אור"¹⁵ מוסבר שבמתן תורה התגלה שם הוי' (שלא התגלה לאבות), וכדי שיהיה אפשרי גילוי זה – "וידעתם כי אני הוי'" – היה הכרח בהכנה של גלות מצרים, "הרעתה לעם הזה".

והוא מסיק שם שזה גם הטעם לאריכות הגלות האחרון, הכנה לגילוי העתיד.

יב. כל ענין שבתורה הוא אמיתי ונצחי. מכך מובן שקושיא בתורה, גם כשיש עליה תירוץ, משאירה בכל זאת מקום לקושיא.

– כדרך שאמר פעם כ"ק מו"ח אדמו"ר בהתוועדות של חג השבועות ביחס לקושיא המופיעה בתורת החסידות על כך שלא נקבע "שמחת תורה" בחג השבועות – זמן מתן תורתנו, שמאחר שהקושיא נמצאת בתורה – הרי למרות שיש תירוץ עליה, יש עדיין מקום לומר ששמחת תורה יהיה בשבועות –

אף כאן: כיון שהקושיא "למה הרעתה" כתובה בתורה – הרי גם לאחר התירוץ של

(13) ראה מכתב הנדפס בסוף המאמר ד"ה באתי לגני תשי"ג (סה"מ מלוקט ח"א ע' לה ואילך).

(14) להעיר מב"ב ה, ב: הא תליסר שנין כו'.

(15) נו, ד.

שיחות

"וארא גו'" יש עדיין מקום לטענת "למה הרעתה".

יג. אחד הטעמים לכך הוא: אף כי יש צורך בשעבוד הגלות כהכנה לגילוי לעתיד לבוא – בכל זאת אפשרית הרי החלפתו בשעבוד רוחני.

בהתאם לכך שמפורטים ב"תורה אור"¹⁶, פרטי השעבוד של "וימררו את חייהם בעבודה קשה בחומר ובלבנים ובכל עבודה בשדה" מבחינה רוחנית: "וימררו את חייהם – היא התורה כי חיינו, בעבודה קשה – דא קושיא, בחומר – דא קל וחומר, ובכל עבודה בשדה – דא ברייתא, ובלבנים – דא ליבון הלכתא", עיין שם באריכות.

יד. כשם שענין הגלות לפי פשוטו ניתן להחלפה לענינים רוחניים, כך גם יגיעת וטרדת הפרנסה (שהיא עיקר הגלות¹⁷) אפשר להחליף ביגיעה וטרדה בתורה.

עיקרן של טרדות הפרנסה הוא הרי "רבות מחשבות בלב איש"¹⁸ עד כדי אי ידיעה מה לעשות – וזה ניתן להחלפה ביגיעה וטרדה בתורה: אדם יעמול ויגיע בתורה עד שתתעוררנה אצלו סברה לכאן וסברה לכאן ולא ידע להכריע, דבר שהוא מייגע ומטריד מאד.

– הגאון הרוג'צ'בי אמר פעם שהיום הקשה עבורו בשבוע הוא יום השבת. בימי החול הרי כשנוצר אצלו זרם חזק של עיון ומתרוצצות סברות לכאן ולכאן יש לו עצה – של כתיבה, שכן אותיות הכתב מגבילות את שטף השכל וקל אז יותר להכריע, ואילו בשבת אין לו הרי עצה זו וחייב הוא, איפוא, להתייגע מאד עד שיוכל להכריע.

וכפי שמסופר¹⁹ שבשעה שאדמו"ר האמצעי

(16) מט, א.

(17) תורה אור ה, ד.

(18) ד"ה מים רבים תרלו' בתחלתו.

(19) היום יום – ד' אדר שני.

היה אומר חסידות היתה שוררת דממה ועם זאת היה אומר אז לעתים: שא, שא. כ"ק אדמו"ר (מוהרש"ב) נ"ע הסביר זאת שהיה זה כדי לעצור את "נביעת המוחין".

לכאורה: לשם מה צורך בעצירת נביעת המוחין?

בהתאם למה שדובר יובן הדבר שכן משום נביעת המוחין קשה להתעכב ולהכריע בהחלטיות: מופיעה מיד העמקה גדולה יותר המעוררת סברה הפוכה, כביטוי הרגיל במאמרי אדמו"ר האמצעי: "דלא כנ"ל".

טו. אחד הענינים הראשיים שהיו בגלות מצרים הוא: "עבודת פרך". הגמרא מסבירה²⁰ את תוכנה של עבודת הפרך בכך שנתנו "עבודות אנשים לנשים ועבודות נשים לאנשים", דבר שהוא בלתי רגיל.

גם פרט זה שבעבודת פרך יש להחליף לבחינתו הרוחנית: שתהא העבודה בתורה ומצוות יתר על הרגילות.

וכשם שבעבודת פרך שבגשמיות קלה יותר עבודת הנשים מעבודת הגברים, שהרי "איש – דרכו לכבוש ואין אשה דרכה לכבוש"²¹, ובכל זאת נחשבת היא לעבודת פרך משום העובדה שאין הם רגילים בה.

– כך גם ברוחניות: העבודה עצמה יכולה להיות דבר קטן, אך מאחר שבגללה חייב האדם לשנות את הרגלו מהוה היא תחליף לעבודת פרך בגשמיות.

וכפי שמוסבר ב"תניא"²² הטעם לכך שהגמרא²³ אומרת שהשונה פרקו מאה פעמים לבד נקרא "לא עבדו", והשונה פרקו מאה פעמים ואחת נקרא "עובד אלקים", למרות שאין כאן אלא תוספת פעם אחת – הרי מאחר שפעם זו משנה את הטבע, את ההרגל,

"שבימיהם היה הרגילות לשנות כל פרק מאה פעמים", נקרא בזה "עובד אלקים". (וע"י "אחד" זה מגיע הוא ל"יחידה שבנפש". "מאה פעמים" – עשר כחות הכלולות בעשר, "מאה פעמים ואחד" – בחינת "יחידה", שלמעלה היא בחינת הכתר²⁴).

טז. פירוש נוסף בדבר, שלא זו בלבד שגם ע"י עבודה קלה, כשהיא מהוה שינוי בהרגל, מתחלפת בכך עבודת הפרך בגשמיות, והאדם נקרא "עובד אלקים",

אלא אף, יתר על כן, גם כששינוי זה של ההרגל אינו בבחינה פנימית, כלומר – בפנימיותו נשאר האדם בהרגלו הקודם, אלא שהוא כופה עצמו בעל-כרחו – גם אז יש לו המעלה של "עובד אלקים".

הטעם לכך הוא לפי שפנימיות הרצון של יהודי היא – טוב, אלא "שהיצה"ר אונסו", ודי אם כן גם בכפיה בעל-כרחו²⁵.

יז. לפי האמור יובן גם הדבר שאדמו"ר הזקן מביא ב"תניא" את משל הגמרא ב"שוק של חמרים שנשכרים לעשר פרסי בזווא, ולאחד עשר פרסי בתרי זוזי מפני שהוא יותר מרגילותם".

לכאורה בלתי מובן משום מה צריך הוא להביא בתניא את משל החמרים, והרי די היה בציטוט הגמרא ביחס לחשיבות "השונה פרקו מאה פעמים ואחד"? הכרח, איפוא, לומר שמשל החמרים חשוב לענין של שינוי הרגילות שבו מדובר בתניא.

והדברים יובנו עפ"י הידוע שבמשל תורה מתאימים כל פרטי המשל – לנמשל, שכן המשל השתלשל מהנמשל, וחייבים איפוא להתאים כל הפרטים.

וכן באמור: "חמור" נקרא – הגוף, ואיש ישראל נדרש: "עוב תעזוב עמו"²⁶ אין

להסתפק בעבודה השייכת לנשמה בלבדה, כי אם יש "לברר גם את הגוף".

ושני אופנים בדבר:

(א) לעשות את הגוף שיחדל להיות חמור, ולהפכו ל"מדבר", "אתהפכא".

– הרי ידוע הסיפור שבשעה שאדמו"ר הזקן עמד לנסוע ממעזריטש הביתה הלך הרב הקדוש הרב המלאך (בנו של המגיד ממעזריטש) ללוותו, והמלאך אמר לעגלון: "יש להצליף בסוסים עד שיחדלו להיות סוסים".

– נוסח אחר: "עד שהסוסים ידעו שהם סוסים". אמר אדמו"ר הזקן שנוספה לו דרך בעבודת ה' ודחה את הנסיעה ונשאר זמן נוסף במעזריטש.

(ב) בהיותו במהותו כפי שהוא, לכפות עצמו

ולשנות הרגלו – "אתכפיא". וגם ע"י דרך זה של "אתכפיא" נקרא: "עובד אלקים".

ודבר זה רמוז בפרטי המשל משוק של חמרים:

את החמור לא קנה, כלומר: החמור לא הפך להיות שלו (ובנמשל – ענין של "אתהפכא"), כי אם שכר אותו, כלומר: החמור נשאר ברשות הקודמת, ובכל זאת אינו מתחשב ברגילות לנסוע עשר פרסאות בלבד, כי אם מעבידו יותר מהרגלו.

– כך גם ברוחניות: למרות שהגוף הוא במצבו החומרי כמו שהוא – בכל זאת, ע"י כך שהוא כופה את חומר הגוף, לפחות בעל-כרחו, הריהו נקרא עובד אלקים.

(משיחת ש"פ וארא, תשי"א)

לזכות

כ"ק אדונו מורנו זרבינו

מלך המשיח

ויה"ר שע"י קיום הוראת

כ"ק אדמו"ר מלך המשיח (בשיחת ב' ניסן ה'תשמ"ח)

להכריז יחי, יקויים הבטחתו הק',

שההכרזה תפעל 'ביאת דוד מלכא משיחא'

יחי אדונו מורנו זרבינו מלך המשיח

לעולם ועד

(24) ראה לקו"ת דאה כב, ג. וש"נ.

(25) ראה רמב"ם הלכות גרושין ספ"ב.

(26) היום יום – כ"ח שבט. ראה גם לקו"ש [המתורגם]

ח"א ע' 28.

(20) סוטה יא, ב.

(21) יבמות סה, ב.

(22) פרק טו.

(23) חגיגה ט, ב.